

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ เป็นการศึกษาเชิงพัฒนา ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัย เป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นการศึกษาเชิงพัฒนาเพื่อตอบวัตถุประสงค์หลักของการวิจัย

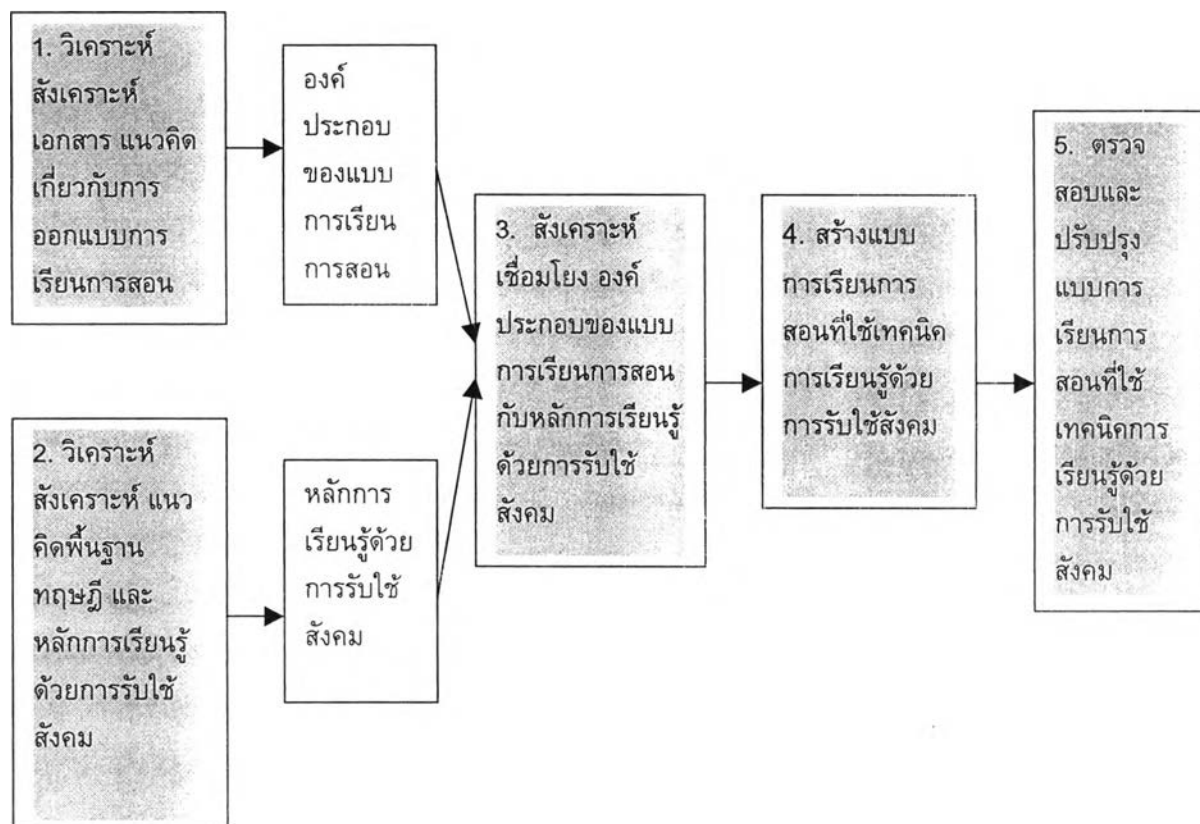
ตอนที่ 2 การศึกษาผลของแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นการศึกษาเชิงทดลอง เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย และสรุปผลของการวิจัย

ตอนที่ 1 การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย แบ่งการดำเนินการออกเป็น 5 ระยะ คือ

1. ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด เกี่ยวกับ การออกแบบการเรียนการสอน เพื่อนำไปกำหนดองค์ประกอบของแบบการเรียนการสอนทั่วไป
2. ศึกษา วิเคราะห์ แนวคิดพื้นฐาน ทฤษฎี และองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อสรุปเป็นแนวคิดสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
3. สังเคราะห์ เชื่อมโยงองค์ประกอบของแบบการเรียนการสอนทั่วไป กับแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
4. สร้างแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
5. ตรวจสอบและปรับปรุงแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งนำเสนอเป็นแผนภาพที่ 4 ดังนี้

แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

จากแผนภาพที่ 4 มีรายละเอียดในการดำเนินงานดังนี้

1. การวิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อนำไปกำหนดองค์ประกอบของ แบบการเรียนการสอนทั่วไป

องค์ประกอบของแบบการเรียนการสอน ผู้วิจัยวิเคราะห์ และสังเคราะห์ จากแนวคิดของ นักการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนการสอน รวมถึงแนวทางการพัฒนารูปแบบการสอนแบบต่างๆ คือ จากแนวคิดของกันเตอร์ และเพื่อน(Gunter et al.,1990) บริกส์และเพื่อน(Briggs et al.,1981) ดิคและแคร์รี่ (Dick & Carry,1990) เคมป์ (Kemp,1985) เมอร์ริล (Merrill,1994) แมคคอมส์ ดิค แอนดริว และ กูดสัน (Mccomp,1986 ;Dick,1981; Andrew & Goodson,1980) National Special Media Institution (IDI,Gustafson,1994) และทิสนา แชมมณี (2530) ซึ่งได้ผลเป็นองค์ประกอบหลักของแบบการเรียนการสอนทั่วไป

2. ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ แนวคิดพื้นฐาน ทฤษฎี และองค์ประกอบของการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม

ในการศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ แนวคิดของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษา วิเคราะห์ เชื่อมโยง และสังเคราะห์ แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จากแนวคิดด้านการศึกษา ของ จอห์น ดิวอี้ แนวคิดของ เปาโล แฟร์ร (Paulo Freire) ปรัชญาพิพัฒนาการนิยม ปรัชญาปฏิรูปนิยม และทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ของ เดวิท คอลบ์ (David Kolb, 1984) ซึ่งได้ผลเป็นแนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

2.2 ศึกษาวิเคราะห์ เชื่อมโยง และสังเคราะห์ แนวคิดสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จากนักวิชาการและสถาบันวิชาการด้านการศึกษา ซึ่งนำแนวคิดนี้ไปใช้ เช่น เดลฟ์และเพื่อน (Delve, et. al. 1990) เบฮอร์แมน (Bhaerman, 1999 อ้างอิงใน NSEE, 1999) โฮวาร์ด (Howard, 1998) ไวเกอร์ท (Weigert, 1998 อ้างอิงใน Rhoad, 1998) เออริช (Ehrlich, 1996) National and Community Service Trust Act 1993 (อ้างอิงใน Campus compact, 2000) และ สมาคมอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา (AAHE อ้างอิงใน Campus compact, 2000) ซึ่งได้ผลเป็นหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

2.3 นำแนวคิดของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ซึ่งเป็นผลจากข้อ 2.1 และ หลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ซึ่งเป็นผลจากข้อ 2.2 มาแสดงความสัมพันธ์ของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมกับหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

3. สังเคราะห์ เชื่อมโยง องค์ประกอบหลักของแบบการเรียนการสอนทั่วไป กับ หลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ในการสังเคราะห์ เชื่อมโยง องค์ประกอบหลักของแบบการเรียนการสอน กับ หลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ผู้วิจัยดำเนินการ โดยนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของแบบการเรียนการสอนทั่วไป ใน ข้อ 1 และหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในข้อ 2.3 มาสังเคราะห์ให้เป็นองค์ประกอบของแบบการเรียนการสอนตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

4. สร้างแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ในการสร้างแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยนำองค์ประกอบหลักที่สังเคราะห์ได้ในข้อ 3 มาพัฒนาเป็นแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 พัฒนาองค์ประกอบด้านเป้าหมาย หลักการและเหตุผล ของแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มาจากผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวคิดด้านการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ เปาโล แฟร์ร ปรัชญาพัฒนาการนิยม ปรัชญาปฏิรูปนิยม และการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ของเดวิท คอรัป ได้ผลเป็นเป้าหมาย หลักการและเหตุผลของแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

4.2 พัฒนาองค์ประกอบด้านเทคนิคกับวิธีการเรียนการสอน อันเป็นองค์ประกอบหลักของแบบการเรียนรู้การสอนตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จาก การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ วิธีสอนแบบกระบวนการสร้างสำนึกของ เปาโล แฟร์ร การเรียนรู้อาศัยประสบการณ์ของเดวิท คอรัป รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม ของ เดล์ฟ มินท์ซ และสจิวต์ (Delve, Mintz and Stewart, 1990) รูปแบบการเรียนรู้การสอน Active Citizenship Today ของ Close up Foundation (CRFC, 1997) และรูปแบบการสอนแบบโครงการ ของ บูธ (Booth, 1994) ได้ผลเป็นเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม อันเป็นขั้นตอนสำคัญของเทคนิคและวิธีการเรียนการสอนของแบบการเรียนรู้การสอนที่พัฒนาขึ้น

4.3 พัฒนาองค์ประกอบรองและองค์ประกอบย่อย ในแต่ละองค์ประกอบหลักของแบบการเรียนรู้การสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มาจากผลการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ วิธีสอนแบบมโนธรรมสำนึก ของ เปาโล แฟร์ร รูปแบบการสอน Synergistic Classroom ของ โฮวาร์ด (Howard, 1998) ปรัชญาพัฒนาการนิยม และปรัชญาปฏิรูปนิยม ไวเกอร์ท กันเตอร์และเพื่อน บริกส์ ดิคและแคร์รี่ เคมปี สถาบันพัฒนาสื่อ และศิษษา ได้ผลเป็นองค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยในด้าน บทบาทผู้เรียน บทบาทผู้สอน สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์การเรียนรู้การสอน การประเมินผล ของแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

4.4 นำผลองค์ประกอบเป้าหมาย หลักการและเหตุผล ข้อ 4.1 ด้านเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ข้อ 4.2 ของแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม กับองค์ประกอบรองและองค์ประกอบย่อยของแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมจากข้อ 4.3 มาประกอบกันเป็นแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

5. ตรวจสอบและปรับปรุงแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การตรวจสอบแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ใน 2 ประเด็นหลัก คือ ด้านความชัดเจนของแบบการเรียนรู้การสอน และ ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้ และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

5.1 ในการประเมินความชัดเจนของแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ได้ใช้แบบประเมิน ซึ่งสร้างเป็นแบบการประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าน้ำหนัก ดังนี้

ระดับมากที่สุด	มีค่าน้ำหนัก	5
ระดับมาก	มีค่าน้ำหนัก	4
ระดับปานกลาง	มีค่าน้ำหนัก	3
ระดับน้อย	มีค่าน้ำหนัก	2
ระดับน้อยที่สุด	มีค่าน้ำหนัก	1

10 รายการ ดังนี้

1. แนวคิดพื้นฐานของแบบการเรียนรู้การสอน
2. องค์ประกอบของแบบการเรียนรู้
3. ความสัมพันธ์ของปรัชญา หลักการ แนวคิด
4. วิธีการสอน
5. ขั้นตอนของวิธีการสอน
6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอนในห้อง
7. บทบาทของผู้สอน
8. บทบาทของผู้เรียน
9. วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง
10. แนวทางการประเมินผล

5.2 ในการประเมินด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้ ของแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ได้ใช้แบบประเมิน ซึ่งสร้างเป็นแบบการประมาณค่า 5 ระดับ ใน 8 รายการ ดังนี้

1. เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เหมาะสมกับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. นำไปใช้ในสภาพการเรียนรู้การสอนปกติทั่วไปได้
4. สามารถเสริมสร้างความตระหนักในการรับใช้สังคมให้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้
5. สามารถเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา ให้แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้

6. เป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา
7. สามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนได้
8. ปฏิบัติตามได้ง่าย

5.3 ปรับปรุงแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 การศึกษาผลของแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การศึกษาผลของแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ผู้วิจัยดำเนินการโดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. กำหนดประชากรและกรณีศึกษา
2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. สร้างแผนการสอน
4. ทดลองสอนโดยใช้แบบการเรียนรู้การสอนที่พัฒนาขึ้น นำไปบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษา ส 102 และวิชาภาษาอังกฤษ อ 014 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
5. ประเมินความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบการเรียนรู้การสอนที่พัฒนาขึ้น

ประชากรและกรณีศึกษา

1. ประชากร

ประชากร ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส ขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมีลักษณะดังนี้

- 1.1 เป็นโรงเรียนสหศึกษาขนาดเล็ก ที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
- 1.2 เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรปกติ
- 1.3 เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนมาจากชุมชนละแวกใกล้เคียง นักเรียนอยู่ในชุมชนนั้นๆ เดินทางไม่เกิน 3-5 กิโลเมตร
- 1.4 เป็นโรงเรียนที่มีการสนับสนุนและส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างมีระบบ
- 1.5 เป็นโรงเรียนที่มีความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เช่น องค์กรเอกชน (NGO)

2. กรณีศึกษา

2.1 เลือกโรงเรียนแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2 โรงเรียน โดยพิจารณาตามลักษณะที่กำหนดไว้ข้างต้น ดังนั้น โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนสำหรับกลุ่มทดลองคือ โรงเรียนผดุงวิทยา ต.บ้านร้อง จังหวัดภาคเหนือตอนบน และโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนสำหรับกลุ่มควบคุม คือ โรงเรียนวังธารวิทยา ต.วังทอง ซึ่งอยู่ห่างไปประมาณ 20 กิโลเมตร

2.2 กำหนดให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ภาคปลาย เป็นตัวแทนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากเป็นนักเรียนที่อยู่ในวัย 12-16 ปี จึงสามารถเป็นตัวแทนของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้

2.3 กรณีศึกษาในการทดลองสอนโดยใช้แบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรายวิชา ส 102 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชาเลือกเสรีวิชาภาษาอังกฤษ อ 014

2.4 กรณีศึกษาในการให้ข้อมูลด้านความตระหนักในการรับใช้สังคมเพื่อสังเกตพฤติกรรมการรับใช้สังคม คือนักเรียนที่มีพฤติกรรมการรับใช้สังคมโดยพิจารณาจากนักเรียนกรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นจำนวน 7 คน

2.5 กรณีศึกษาที่ในการให้ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความตระหนักในการรับใช้สังคม คือนักเรียนกรณีศึกษา ที่ไม่ได้ทำการสังเกตพฤติกรรม ผู้ปกครองของนักเรียนที่ถูกสังเกตพฤติกรรม และครูที่สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและ คุณภาพ เนื่องจากความตระหนักในการรับใช้สังคม มาจากความรู้สึกด้านความรัก ความเมตตา และเป็น การให้คุณค่าในสิ่งที่กระทำ จึงควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม เช่น การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การเขียนรายงานตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมถึง ทักษะการแก้ปัญหา เป็นคุณลักษณะทางพุทธิพิสัย อันหมายถึงความสามารถในการสำรวจ ปัญหา การระบุปัญหา การเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา การแก้ปัญหา และการสรุปผล ซึ่งต้องอาศัยทั้งวิธีการวัดเชิงคุณภาพและปริมาณ ในขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้แบบวัดที่พัฒนาขึ้นเพื่อวัดผลเชิงปริมาณได้

1. เครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงปริมาณมี 5 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น
  - 1.1 แบบวัดความตระหนักในการรับใช้สังคม
  - 1.2 แบบบันทึกพฤติกรรมการรับใช้สังคม
  - 1.3 แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสถานการณ์
  - 1.4 แบบทดสอบรายวิชาสังคมศึกษา ส 102
  - 1.5 แบบทดสอบรายวิชาเลือกเสรีภาษาอังกฤษ อ 014

โดยมีรายละเอียดโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

1. แบบวัดความตระหนักในการรับใช้สังคม

แบบวัดความตระหนักในการรับใช้สังคม เป็นแบบวัดความตระหนักที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยทำการศึกษาจากแนวคิดเรื่องความตระหนักการรับใช้สังคม และผลจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับใช้สังคม คือ ตัวชี้วัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมของ ดริสคอลและเพื่อน (Driscoll et. al., 1998) ผลงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนของกรมวิชาการ (2542) และกมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล (2531) ที่ทำการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตปริญญาตรี สาขาสังคมศาสตร์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดความตระหนักในการรับใช้สังคม โดยกำหนดให้แบบวัดฉบับนี้เป็นเครื่องมือสำหรับวัดความตระหนักในการรับใช้สังคม 4 ด้าน คือ

- 1) การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน
- 2) การตระหนักและเห็นคุณค่าของชุมชนของตน
- 3) การเห็นศักยภาพของชุมชนในการแก้ปัญหา
- 4) การลงมือกระทำกิจกรรมในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของชุมชน

1.2 ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษามาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบย่อยของความตระหนักในการรับใช้สังคม รวมเป็น 25 ข้อย่อย

1.3 นำจุดประสงค์ย่อยที่เขียนขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องและครอบคลุมขอบข่ายระหว่างจุดประสงค์ย่อยกับลักษณะความตระหนักในการรับใช้สังคม แล้วนำมาปรับปรุง ได้ผลดังนี้

- 1) มีความรู้และเข้าใจสภาพและปัญหาของชุมชน โดยมีประเด็นย่อย ข้อ 1-5
  1. รู้ประวัติ วิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลง และความเป็นมาของชุมชน
  2. รู้ลักษณะทางภูมิศาสตร์
  3. รู้โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อมชุมชน
  4. รู้และเข้าใจปัญหาของชุมชน
  5. รู้จักประเพณีของชุมชน
- 2) ตระหนักและเห็นคุณค่าของชุมชน โดยมีประเด็นย่อย ข้อ 6-10

- หมายของชุมชน
ของสังคมปัจจุบัน
ประเพณีของชุมชน
คุณค่าที่พึงามของชุมชน
ชุมชน
ประเด็นย่อย ข้อ 11-15
เองได้
6. ศึกษาแบบคิด ระบบคุณค่า และการให้ความ
  7. สนใจคุณค่าที่อยู่ในวิถีชีวิต โดยเฉพาะในบริบท
  8. สนใจและศึกษาค่านิยมตั้งงามในชุมชน ภูมิใจใน
  9. มีจิตสำนึกในการร่วมในกิจกรรมที่สร้างสรรค์
  10. มีจิตสำนึกในการเป็นสมาชิกที่ต้องรับใช้ของ
- 3) เห็นศักยภาพของชุมชนในการแก้ปัญหา โดยมี
11. สามารถระบุผู้นำของชุมชนได้
  12. สามารถระบุบุคคลที่เสียสละเพื่อชุมชนได้
  13. ศึกษาประวัติบุคคลที่เป็นผู้นำของชุมชน
  14. สามารถระบุกิจกรรมที่ชุมชนสามารถแก้ปัญหา
  15. รู้ว่าชุมชนสามารถแก้ปัญหาได้เอง
- 4). ลงมือกระทำกิจกรรมในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
ของชุมชน โดยมีประเด็นย่อย ข้อ 16-25
16. เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความ
  17. วางแผนการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาหรือ
  18. ทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชน
  19. อำนวยความสะดวกให้ผู้อื่นในการรับใช้สังคม
  20. ชักชวนให้ผู้อื่นร่วมทำกิจกรรมรับใช้สังคม
  21. ร่วมมือในกิจกรรมรับใช้สังคมที่ชุมชนหรือ
  22. ช่วยรักษา ดูแลสาธารณสมบัติของชุมชนโดยไม่มี
  23. สละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเวลาเพื่อช่วยเหลือ
  24. มีความตั้งใจที่จะทำกิจกรรมรับใช้สังคมในอนาคต
- โรงเรียนจัดขึ้น
ผู้ใดขอร้อง
ผู้อื่นและสังคม

25. ร่วมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

1.4 เขียนข้อความแสดงสถานการณ์ที่บ่งถึงความตระหนักต่อการรับใช้สังคมตามจุดประสงค์ย่อย จำนวน 5 ข้อ โดยมีคำตอบตามระดับขั้นการวัดความรู้สึกตามทฤษฎีของแครทโวล 4 ระดับคือ 1) ระดับการรับรู้ 2) ระดับการตอบสนอง 3) ระดับการเห็นคุณค่า และ 4) ระดับการจัดระบบ

1.5 นำข้อความมาจัดเป็นชุดของแบบวัดความตระหนักในการรับใช้สังคม โดยกำหนดให้แต่ละคำตอบตามแต่ละระดับ มีค่าน้ำหนักดังนี้

ระดับการรับรู้	มีค่าน้ำหนัก	1
ระดับการตอบสนอง	มีค่าน้ำหนัก	2
ระดับการเห็นคุณค่า	มีค่าน้ำหนัก	3
ระดับการจัดระบบ	มีค่าน้ำหนัก	4

1.6 นำแบบวัดความตระหนักในการรับใช้สังคมหาความตรงของเครื่องมือโดยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ นำผลจากตรวจสอบ มาปรับปรุงแก้ไขปรับภาษาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นำไปสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช้กรณีศึกษา จำนวน 103 คน พิจารณาดัดข้อที่ไม่เหมาะสมออก

1.7 นำแบบวัดความตระหนักในการรับใช้สังคมที่ปรับปรุงแล้ว จำนวน 25 ข้อไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีใช้กรณีศึกษา จำนวน 81 คน

1.8 นำผลการตรวจให้คะแนนแบบวัดมาหาความเที่ยงของแบบวัดความตระหนักในการรับใช้สังคม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows Release 10 ได้ผลวิเคราะห์ ดังนี้ $\alpha = 0.7365$

2. แบบบันทึกพฤติกรรมกรรมการรับใช้สังคม

แบบบันทึกพฤติกรรมกรรมการรับใช้สังคม เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดำเนินการดังนี้

2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของแบบบันทึกพฤติกรรมกรรมการรับใช้สังคม โดยกำหนดให้แบบบันทึกฉบับนี้เป็นเครื่องมือสำหรับการวัดพฤติกรรมกรรมการรับใช้สังคม 5 ด้านคือ

- 1) การริเริ่มในการทำกิจกรรมการรับใช้
- 2) ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการรับใช้
- 3) ความรับผิดชอบในการทำกิจกรรม
- 4) ความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นในการรับใช้สังคม
- 5) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในกิจกรรมรับใช้สังคม

2.2 ระบุองค์ประกอบย่อยของพฤติกรรมทั้ง 5 ด้าน รวม 23 ข้อย่อย

2.3 นำองค์ประกอบย่อยที่เขียนขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคม 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบย่อยกับพฤติกรรมที่สังเกต นำมาปรับปรุงได้ผลดังนี้

แก้ไขปัญหา

รับใช้สังคม

อนาคต

รับใช้สังคม

- 1) การริเริ่มในการทำกิจกรรมการรับใช้
  1. ศึกษาสภาพปัญหาความต้องการในการรับใช้สังคม
  2. หาแนวทางต่างๆในการตอบสนองความต้องการหรือ
  3. เสนอแนวทางในการทำกิจกรรมการรับใช้สังคม
  4. ให้ข้อเสนอนะในการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรม
  5. วางขั้นตอนโครงการในการรับใช้สังคม
- 2) ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการรับใช้
  1. ให้ความเวลาในการประชุมปรึกษาหารือเพื่อทำกิจกรรม
  2. ทำกิจกรรมการรับใช้สังคมตามที่ตกลงไว้
  3. ร่วมในกระบวนการไตร่ตรอง
  4. ร่วมในการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
  5. ร่วมในการนำเสนอผลงานต่อชุมชน
- 3) ความรับผิดชอบในการทำกิจกรรม
  1. ตรงเวลาในการนัดหมาย
  2. เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งตามที่ตกลง
  3. ทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง
  4. ทำกิจกรรมจนสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย
- 4) ความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นในการรับใช้สังคม
  1. เตรียมตัวในการร่วมกิจกรรม
  2. ทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ
  3. มีทัศนคติที่ดีต่อการรับใช้สังคม
  4. เข้าใจในบทบาทของตนเองต่อชุมชน
  5. มีความตั้งใจในการทำกิจกรรมเพื่อรับใช้ชุมชนใน
- 5) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับประโยชน์ในกิจกรรมการ
  1. ใช้คำพูดที่สุภาพ น่าฟัง ยิ้มแย้ม อารมณ์ดี
  2. ให้คำแนะนำให้เวลาแก่ผู้อื่น
  3. ช่วยเหลือผู้อื่นในการทำกิจกรรมร่วมกัน

4. มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่ตนช่วยเหลือหรือปฏิบัติงานด้วย

2.4 สร้างแบบบันทึกพฤติกรรมการใช้สังคม ซึ่งประกอบด้วย สดมภ์ย่อย 2 สดมภ์ดังนี้

สดมภ์ที่ 1 เป็นพฤติกรรมที่แสดงการรับใช้สังคม 5 พฤติกรรม ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย 23 พฤติกรรม

สดมภ์ที่ 2 เป็นช่องว่างเพื่อใช้บันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมการใช้สังคม ตามสดมภ์ที่ 1

2.5 กำหนดน้ำหนักในการให้คะแนนจากพฤติกรรมที่สังเกต

แสดงพฤติกรรม 2 ครั้งขึ้นไป 2 คะแนน

แสดงพฤติกรรม 1 ครั้ง 1 คะแนน

ไม่ปรากฏพฤติกรรม 0 คะแนน

2.6 นำแบบบันทึกพฤติกรรมไปทดลองสังเกต โดยผู้วิจัยกับครูประจำวิชา กับนักเรียนในการทดลองที่ไม่ใช่กรณีศึกษา จำนวน 6 คน โดยสังเกตในคาบวิชาการงาน ผลปรากฏว่า ค่าร้อยละของคะแนนพฤติกรรมในการสังเกตของผู้วิจัยและครูประจำวิชาใกล้เคียงกัน

3. แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเชิงสถานการณ์ด้านสังคม

แบบวัดทักษะการแก้ปัญหา เป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์เพื่อให้ผู้ตอบเลือกวิธีการต่างๆในการแก้ปัญหาด้านสังคม มีลักษณะเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือกโดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบเพื่อสร้างแบบทดสอบวัดทักษะในการแก้ปัญหาด้านสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้ในการวิจัย

3.2 ศึกษาทฤษฎี งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมที่จะใช้ในการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา ประกอบด้วย

- 1) การระบุปัญหา
- 2) การระบุสาเหตุของปัญหา
- 3) การเสนอแนวทางหลากหลายในการแก้ปัญหา
- 4) การแก้ปัญหา และการสรุปผล

3.3 เขียนข้อสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา โดยการกำหนดสถานการณ์ปัญหาตามการวิเคราะห์ปัญหาสำคัญของสังคมไทย นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ (2543) และปรับสถานการณ์ให้เข้ากับวัยของผู้เรียน และตั้งข้อคำถามให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด จำนวน 15 สถานการณ์ สถานการณ์หนึ่งๆ มีข้อคำถาม 4 ข้อ รวมทั้งฉบับ 60 ข้อ

3.4 นำแบบทดสอบไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา แก้ไขและปรับปรุงตามคำแนะนำ

3.5 นำแบบทดสอบไปสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่ใช้กรณีศึกษา จำนวน 100 คน

3.6 นำผลมาวิเคราะห์เป็นรายข้อเพื่อหาค่าความยากและค่าอำนาจจำแนก โดยใช้โปรแกรม Testqual (1988) ของ ไพฑูรย์ โปธิสาน คัดเลือกเฉพาะข้อที่มีความยากตั้งแต่ .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ทำการปรับปรุงภาษาและตัวเลือกให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เป็นจำนวนทั้งหมด 10 สถานการณ์จำนวน 40 ข้อ

3.7 นำข้อสอบที่คัดเลือกแล้วไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 408 คน เพื่อหาความเที่ยงของข้อสอบ ใช้โปรแกรม Testqual (1988) ของ ไพฑูรย์ โปธิสาน โดยใช้สูตร KR-20 (Kuder Richardson) ได้ผลลัพธ์คือ ค่า $R = .6694$

4. แบบทดสอบในรายวิชาสังคมศึกษา

แบบทดสอบในรายวิชาสังคมศึกษา เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อทำการวัดผลด้านพุทธิพิสัยในรายวิชาสังคมศึกษา ส 102 ซึ่งสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ศึกษา วิเคราะห์ จุดประสงค์ เนื้อหารายวิชาสังคมศึกษา และพฤติกรรมที่ต้องการวัด

4.2 กำหนดเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ประเทศของเรา ส 102 เพื่อนำไปทดลองสอน จากการศึกษา ทำให้ได้เนื้อหาดังต่อไปนี้ การดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย พัฒนาการและประวัติความเป็นมาของชนชาติไทยโดยสังเขป แหล่งอารยธรรมและอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทยปัจจุบัน อาณาจักรเริ่มแรกของคนไทย และการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย

4.3 สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 90 ข้อ โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่วิเคราะห์มาจกตารางวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้แบบทดสอบมีความตรงเชิงเนื้อหา

4.4 นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญในการสอนสังคมศึกษาและการวัดผล จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

4.5 ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.6 นำแบบทดสอบไปทดลองสอบกับนักเรียนที่เรียนวิชา ส 102 ที่ผ่านมาแล้ว จำนวน 120 คนนำผลคะแนนมาทำการวิเคราะห์ความยากง่าย และอำนาจจำแนกของข้อสอบ เป็นรายข้อ โดยใช้โปรแกรม Testqual (1988) ของ ไพฑูรย์ โปธิสาน แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

4.7 นำข้อสอบที่คัดเลือกแล้วจำนวน 35 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีใช้กรณีศึกษาอีกครั้งหนึ่ง จำนวน 103 คน เพื่อหาความเที่ยงของข้อสอบ คำนวณโดยใช้โปรแกรม Testqual (1988) ของ ไพฑูรย์ โปธิสาน สูตร KR-20 (Kuder Richardson) ได้ผลดังนี้ ค่า $R = .7363$

5. แบบทดสอบในรายวิชาเลือกเสรีภาษาอังกฤษ

แบบทดสอบในรายวิชาเลือกเสรีวิชาภาษาอังกฤษ เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อทำการวัดผลด้านพุทธิพิสัยในรายวิชาเลือกเสรีภาษาอังกฤษ อ 014 ซึ่งสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 ศึกษา วิเคราะห์ จุดประสงค์ เนื้อหารายวิชาเลือกเสรีภาษาอังกฤษ และทักษะที่ต้องการวัด

5.2 กำหนดโครงสร้างประโยคและทักษะที่ต้องการวัด ดังนี้

1) Vocabularies;

2) Structure (Simple Present Tense, Simple Past Tense, Present Perfect Tense, Future Tense, Preposition, If-clause, It is +adjective, Comparison, verb +infinitive with to, Verb+ing);

3) Conversation pattern;

4) Reading Comprehension

5.3 สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 70 ข้อ โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่วิเคราะห์มาจากตารางวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้แบบทดสอบมีความตรงเชิงเนื้อหา

5.4 นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญในการสอนภาษาอังกฤษ และการวัดผล จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความตรงเชิงโครงสร้าง

5.5 ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบทดสอบไปทดลองสอบกับนักเรียนที่เรียนวิชา อ 014 ที่ผ่านมาแล้ว จำนวน 300 คน

5.6 นำผลคะแนนมาทำการวิเคราะห์ความยากง่าย และอำนาจจำแนกของข้อสอบ เป็นรายข้อ โดยใช้โปรแกรม Testqual (1988) ของ ไพฑูรย์ โปธิสาน แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้จำนวนข้อ 45 ข้อ

5.7 นำข้อสอบที่คัดเลือกแล้วไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 101 คน เพื่อหาความเที่ยงของข้อสอบ คำนวณโดยใช้โปรแกรม Testqual (1988) ของ ไพฑูรย์ โปธิสาน ใช้สูตร KR-20 (Kuder Richardson) ได้ผลดังนี้ ค่า $R = .7407$

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือตัวผู้วิจัยเอง ในการเก็บข้อมูลด้านกระบวนการบูรณาการแบบการเรียนการสอนในรายวิชา ด้านความตระหนักและพฤติกรรมกรรับใช้สังคม อันเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิด การให้ความหมายหรือคุณค่าแก่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้วิจัยจึงใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการเขียนรายงานตนเองของนักเรียน โดยที่ตัวผู้วิจัยเอง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม อาศัยการบันทึกภาคสนาม การบันทึกเสียง และภาพ โดยผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับความตระหนักในการรับใช้สังคม และพฤติกรรมการรับใช้สังคม
ผู้วิจัยดำเนินการโดย

- 1) ทำการสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนที่อยู่ในการทดลอง และทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนักเรียนที่มีพฤติกรรมการรับใช้สังคม จำนวน 7 คน สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้ปกครองของนักเรียนและอาจารย์ที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2
- 2) สังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยทำการสังเกตในขณะที่มีการเรียนการสอน ขณะนักเรียนทำกิจกรรมการรับใช้สังคม การทำงานในกลุ่มเพื่อนและเวลานอกเหนือจากการเรียนการสอน

การสร้างแผนการสอน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแผนการสอนตามแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม วิชาสังคมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อใช้สอนในการทดลอง และสร้างแผนการสอนตามวิธีการสอนแบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เพื่อสอนในกลุ่มควบคุม โดยมีลำดับขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) การสร้างแผนการสอนตามแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามขั้นตอนตามแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมนั้น ผู้วิจัยได้สร้างแผนการสอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จุดประสงค์ของรายวิชาสังคมศึกษา ส 102 และรายวิชาเลือกเสรีภาษาอังกฤษ อ 014 หนังสือเรียน และคู่มือครูวิชาสังคมศึกษา และภาษาอังกฤษ และคู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กระทรวงศึกษาธิการ

1.2 วิเคราะห์เนื้อหา นำผลจากแบบสัมภาษณ์ และผลจากสังเกตมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปเป็นสภาพการณ์ ปัญหาและความต้องการของชุมชนเบื้องต้น

1.3 สังเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา จุดประสงค์ของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมและความต้องการของชุมชน เข้าด้วยกันและกำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ส 102 และรายวิชาเลือกเสรีภาษาอังกฤษ อ 014

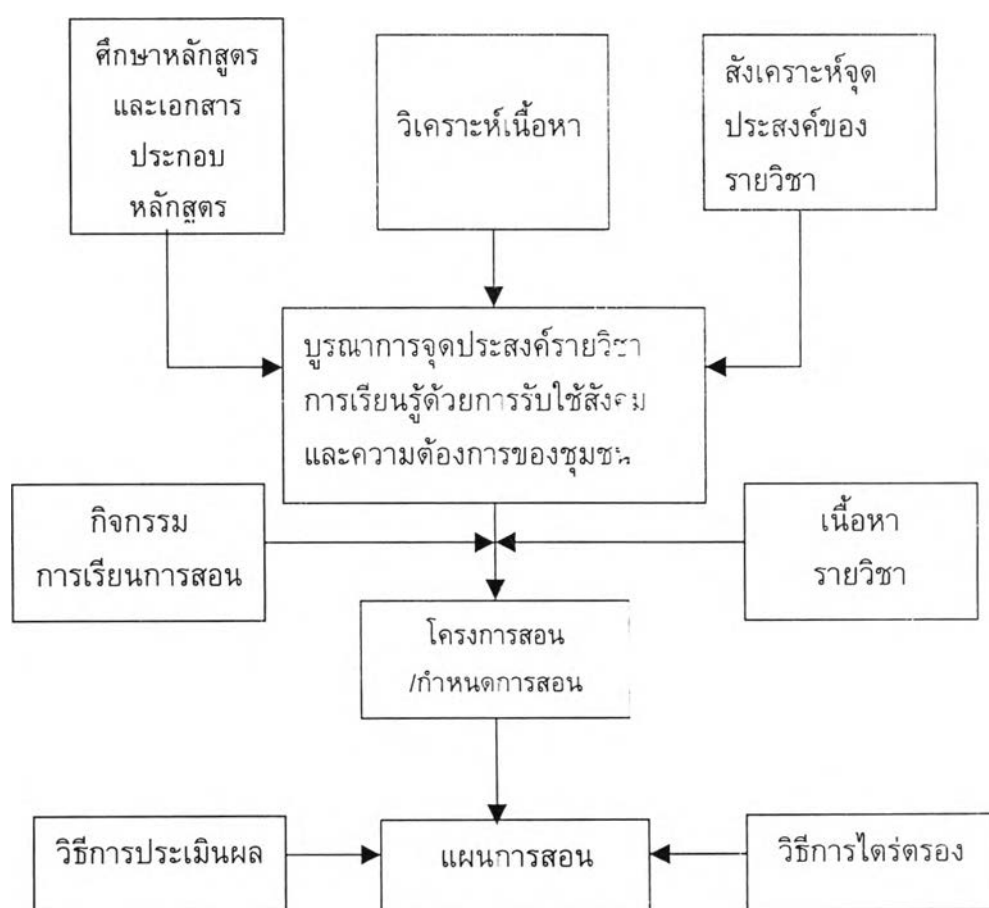
1.4 บูรณาการหลักการ เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน แนวทางการประเมินผล กิจกรรมสนับสนุน ในการทดลอง 12 สัปดาห์ นำมาเขียนเป็นโครงการสอน

1.5 เขียนแผนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ส 102 และรายวิชาเลือกเสรีภาษาอังกฤษ อ 014 ตามแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

1.6 ตรวจสอบคุณภาพของแผนการสอน ด้วยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาสังคมศึกษา และวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

จากการแนวทางการสร้างแผนการสอนตามที่กล่าวมา แสดงเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5 ขั้นตอนการสร้างแผนการสอน

1 แผนการสอนวิชาสังคมศึกษา ส 102 ที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ประกอบโครงสร้างดังต่อไปนี้

1.1 เรื่อง

- 1.2 เวลาที่ใช้
- 1.3 จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 1.4 เนื้อหาสาระ
- 1.5 กิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.5.1 ขั้นตั้งเข็มทิศ เป็นการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนร่วมกับผู้สอน เป็นการสร้างความสนใจให้กับนักเรียน

1.5.2 ขั้นคิดรอบคอบ เป็นการสำรวจการเรียนรู้ อาศัยการทบทวนความรู้และประสบการณ์เดิม รวมถึงการนำเสนอความรู้ใหม่ วิธีการเรียนรู้

1.5.3 ขั้นประกอบกิจ เป็นการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ทำงานเป็นกลุ่มและส่วนบุคคล เป็นการร่วมกันทำงานอย่างใกล้ชิด หรือต่างคนต่างทำแล้วนำผลมารวมกัน หรือทำงานเป็นส่วนบุคคลแต่ปรึกษาหารือกันได้ โดยที่ผู้สอนเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ

1.5.4 ขั้นพินิจไตร่ตรอง เป็นการที่ผู้สอนให้เวลานักเรียนในการไตร่ตรองผลจากการปฏิบัติทั้งส่วนตัวและร่วมกัน ทั้งจากการเรียนรู้ในห้องเรียนและจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม โดยการพูด การเขียน การรายงาน โดยผู้สอนนำเสนอและตกลงวิธีการไตร่ตรองและกำหนดเวลาในการไตร่ตรอง รวมถึงการให้คำแนะนำ การตรวจสอบการไตร่ตรองตามระยะเวลาและวิธีการ

1.5.5 ขั้นตอบสนองและประเมิน เป็นการที่นักเรียนสรุปการเรียนรู้เป็นของตนเอง และนำผลงานออกแสดง รวมถึงการประเมินตนเอง และนำผลจากการไตร่ตรองมาเพื่อปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไป โดยผู้สอนให้ความช่วยเหลือ ติดตามผล รวมถึงการประเมินกิจกรรมการรับใช้สังคม การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ โครงการและผลงานที่สำเร็จ

1.6 สื่อการสอน

1.7 การประเมินผล

ในการเขียนแผนการสอนตามเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ได้แผนการสอนสำหรับวิชาสังคมศึกษา ส 102 จำนวน 5 หน่วย วิชาภาษาอังกฤษ อ 014 จำนวน 5 หน่วย โดยมีโครงการสอน 12 สัปดาห์ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 โครงการสอน 12 สัปดาห์ ตามแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการ
รับใช้สังคม

สัปดาห์	ขั้นตอน	กิจกรรมเสนอแนะ	เนื้อหารายวิชา
1	การเตรียมการ	การระดมชุมชน	บ้านเมืองของฉัน
2		การสำรวจความต้องการและ ปัญหาของชุมชน	
3		การเขียนโครงการและแนว ทางการดำเนินโครงการ	
4	การปฏิบัติกิจกรรม รับใช้สังคมและ ไตร่ตรอง	การดำเนินโครงการและการ ไตร่ตรอง	บ้านเมืองในอดีตกาล
5		การดำเนินโครงการและการ ไตร่ตรอง	
6		การดำเนินโครงการไตร่ตรอง และการปรับปรุง	
7		การดำเนินโครงการไตร่ตรอง และการปรับปรุง	ถิ่นฐานบ้านเมือง
8		การดำเนินโครงการและการ ไตร่ตรอง	
9		การดำเนินโครงการและการ ไตร่ตรอง	บรรพบุรุษของเรา
10	การประเมินสรุป และแสดงผลงาน	ประเมินผลร่วมกัน สรุปกิจ กรรมงานที่ทำ	มรดกล้ำค่า
11		แสดงผลงาน	
12		ประชุมประเมินสรุปโครงการ	
13			ทดสอบ

2) การสร้างแผนการสอนตามวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ โดยมีโครงสร้างของ
แผนการสอนดังต่อไปนี้

- 1.1 เรื่อง
- 1.2 เวลาที่ใช้
- 1.3 จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 1.4 เนื้อหาสาระ
- 1.5 กิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย

- 1.5.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน โดยการใช้สื่อหรือกิจกรรมต่างๆตามสาระวิชา
- 1.5.2 ขั้นสอน เป็นการสอนเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด อาศัยการจัดกิจกรรมกลุ่ม การปฏิบัติตามใบงาน ฯลฯ
- 1.5.3 ขั้นสรุป เป็นการสรุปเนื้อหาความรู้ที่ได้รับจากบทเรียน โดยใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น การทำผังความคิด การสรุปเป็นข้อความ หรือกฎเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติ ฯลฯ
- 1.6 การประเมินผล
- 1.7 สื่อการสอน

การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการก่อนการทดลอง

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวิถีชีวิต ปัญหาและความต้องการของชุมชนและโรงเรียน เพื่อทราบถึงความต้องการและปัญหาของชุมชน โดยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. วิธีการสัมภาษณ์โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เพื่อสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน ในประเด็นดังต่อไปนี้

1) วิถีชีวิตของชาวบ้าน ในแง่ของ การทำงาน ความต้องการ การพักผ่อน ลักษณะในการดำเนินชีวิต จำนวนประชากร และภาวะผู้นำ ภูมิอากาศ สถานที่ตั้ง ภูมิทัศน์ ทรัพยากรธรรมชาติ สื่อมวลชน การคมนาคม

2) สภาพปัญหา ความต้องการของชุมชนและโรงเรียน

3) ความเชื่อ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลง

การเฉลิมฉลอง และค่านิยม

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเข้าไปอยู่ในหมู่บ้านเพื่อสังเกต โดย

1) การเลือกสนามและเตรียมตัวเข้าสนาม การเลือกสนามมีประเด็นสำคัญอยู่ที่สนามที่จะดำเนินการวิจัยจะต้องมีลักษณะตามที่ต้องการศึกษา ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นที่ผู้วิจัยกระทำด้วยการไปศึกษาข้อมูลด้วยตนเอง และอาศัยข้อมูลจากการทำงานของศูนย์สังคมพัฒนาจังหวัดพะเยา อันเป็นองค์กรเอกชนของสำนักมิสซังคาทอลิกเขตเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงเลือกหมู่บ้านผาตั้ง ตำบลบ้านร่อง อำเภองาว เป็นสนามสำหรับดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ สำหรับการเตรียมตัวเข้าสนามนั้น ผู้วิจัยเข้าสู่สนามครั้งแรก เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2544 และเริ่มถอนตัวออกจากสนามเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2545 การเตรียมตัวเข้าสนามขั้นแรกเป็นการแนะนำตนเองต่อสมาชิกในชุมชน เตรียมอุปกรณ์สิ่งของต่างๆที่จำเป็น สำหรับการอยู่ใน

สนามและการวิจัย อาทิ เสื้อผ้า เครื่องใช้ประจำตัว สมุดบันทึก เครื่องเขียน กล้องถ่ายรูป เทป บันทึกเสียง เป็นต้น นอกจากนี้ก็เป็นหนังสือติดต่อขอความร่วมมือทางราชการ ได้แก่ หนังสือ แนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย และหนังสืออนุญาตให้ดำเนินการวิจัยที่ออกโดยสำนักงาน คณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง

2) การเข้าสนาม การเข้าสนามผู้วิจัยนำหนังสือทางราชการมอบให้ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนขยายโอกาส พร้อมทั้งชี้แจงจุดประสงค์ของการเข้ามาอยู่ในสนาม โดยทำ หน้าที่เป็นครูประจำวิชาสังคมศึกษา ส 102 และภาษาอังกฤษ อ 014 เป็นเวลา 12 สัปดาห์ โดยใช้เวลาดังนี้ วันอังคารและวันพุธ สอนที่โรงเรียนผดุงวิทยา เป็นเวลา 6 คาบ วันพฤหัสบดีและ วันศุกร์สอนที่ โรงเรียนวังธารวิทยา เป็นเวลา 6 คาบ

3) การสร้างความสัมพันธ์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างความคุ้นเคยไว้วาง ใจระหว่างตัวผู้วิจัยกับบุคคลต่างๆในชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดบทบาทตนเอง เป็นครูช่วยสอน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในโรงเรียนของชุมชน

4) เริ่มทำงาน ผู้วิจัยเริ่มทำงานจากการทำแผนที่ทางกายภาพของหมู่บ้าน สสำรวจประชากร และเลือกตัวอย่างเพื่อรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเลือกในแง่ของเวลา สถานที่ คน และเหตุการณ์

5) เวลาที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของหมู่บ้าน เป็นเวลานอกเหนือไปจากการทำการทดลองสอนให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2

6) สถานที่ที่รวบรวมข้อมูล ได้แก่ ศาลาวัด โรงเรียน ร้านค้า บ้านของ นักเรียน

7) บุคคลที่ให้ข้อมูล ประกอบด้วย นักเรียน ผู้ปกครอง อาจารย์ใหญ่ และครู ผู้ใหญ่บ้านและกรรมการการศึกษา และชาวบ้านที่เป็นผู้อาวุโสในชุมชน

8) เหตุการณ์ที่รวบรวมข้อมูล ได้แก่ การดำเนินกิจกรรม การเรียน การสอนในโรงเรียน กิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน และกิจกรรมตามปกติของ ชาวบ้าน และโรงเรียน

การดำเนินการทดลอง

ในขั้นตอนการวิจัยระยะนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มควบคุมไม่ได้สุ่มแต่มี การทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Non randomized Control-Group Pretest –Post test Design) ซึ่งมีแบบแผนการทดลองดังต่อไปนี้

รูปแบบ

E	T ₁	X	T ₂
C	T ₂		T ₂

E	แทน กลุ่มทดลอง
C	แทน กลุ่มควบคุม
X	แทน การจัดกระทำหรือการให้ตัวแปรทดลอง
T ₁	แทน การสอบก่อนทดลอง
T ₂	แทน การสอบหลังทดลอง

ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การทดสอบก่อนสอน

ผู้วิจัยทำการทดสอบนักเรียนที่เรียนด้วยเทคนิคการรับใช้สังคมก่อนการทดลองสอนโดยใช้แบบวัดความตระหนักในการรับใช้สังคม แบบวัดทักษะการแก้ปัญหา และทดสอบนักเรียนที่เรียนด้วยเทคนิคการรับใช้สังคมและการสอนปกติด้วยแบบทดสอบในรายวิชาสังคมศึกษาและรายวิชาเลือกเสรีภาษาอังกฤษ

2. การทดลองสอนตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยนำแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง โดยผู้วิจัยทำการสอนด้วยตนเองทั้งสองโรงเรียน ในรายวิชาสังคมศึกษาสัปดาห์ละ 2 คาบ รายวิชาภาษาอังกฤษสัปดาห์ละ 4 คาบ เป็นเวลา 12 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545

3. การประเมินผล

3.1 ในขณะที่มีการทดลองได้สังเกตกรณีศึกษาที่มีพฤติกรรมมารับใช้สังคมจากกลุ่มที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น จำนวนทั้งหมด 7 คน จำนวน 3 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 5 7 และ 10 โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรม และทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

3.2 การวิเคราะห์เนื้อหาจากการได้รตรงของกรณีศึกษาที่เขียนบันทึกการเรียนรู้ การอภิปราย และการสัมภาษณ์

การดำเนินการหลังการทดลอง

1. ทำการทดสอบในด้านความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. สัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนที่เป็นกรณีศึกษา สัมภาษณ์เจาะลึก กรณีศึกษาที่มีพฤติกรรมมารับใช้สังคมจำนวน 7 คน สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการผู้ปกครองของกรณีศึกษาที่สังเกตพฤติกรรม และครูที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติในการวิเคราะห์ผลการวิจัย

1.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละของพฤติกรรมการรับใช้สังคม ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และคะแนนผลการสอบรายวิชาสังคมศึกษา และรายวิชาเลือกเสรีภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้ง 2 กลุ่ม

1.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ด้านความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา ระหว่างก่อนและหลังการสอนของกรณีศึกษา ที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

1.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบวิชาสังคมศึกษาและวิชาภาษาอังกฤษ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ของคะแนนก่อนการทดลอง และนำมาวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบค่าความเป็นเอกพันธ์ เมื่อไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จึงเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนหลังการทดลองด้วย สถิติ t-test independent

2. การวิเคราะห์เนื้อหา

ผู้วิจัยนำผลจากการสัมภาษณ์นักเรียนในกลุ่มทดลอง ด้านความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา รวมถึงพฤติกรรมการรับใช้สังคมที่สามารถสังเกตได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการเขียนบันทึกการเรียนรู้ การสัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียนที่สังเกตพฤติกรรม และครูที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อเป็นการแยกแยะ และเชื่อมโยงองค์ประกอบให้เห็นภาพที่สมบูรณ์ (สุภางค์ จันทวานิช, 2540) ของผลการใช้แบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม